

Політико-дипломатичні зусилля Росії щодо обминання міжнародних санкцій

Ярмоленко В. В., головний консультант відділу зовнішньої політики

Проаналізовано зовнішньополітичні заходи Росії щодо зменшення шкоди для економіки держави від запровадження Заходом санкцій. Розглянуто наявні й нові формати співпраці, які для цього використовує РФ.

Висновки

- РФ активізує політичний діалог з економічно потужними державами Індо-Тихоокеанського регіону та Близького Сходу щодо подальшого збереження торговельно-економічних зв'язків та інвестиційної діяльності в умовах розширення міжнародних санкції проти Росії.
- З початку широкомасштабної агресії проти України РФ звернула особливу увагу на Китай, Індію, Туреччину та Іран. Москва намагається використати прагнення цих держав до підвищення власного статусу у системі міжнародних відносин.

Росія стабільно просуває альтернативний західному фінансово-економічного устрій, зокрема через використання національних валют і платіжних систем у взаємних розрахунках. Щоб убезпечити від впливу вторинних санкцій економічні відносини з державами, що до них не приєдналися, РФ, зокрема, переорієнтувала на ці країни експорт паливно-енергетичних ресурсів, сировини і продукції ВПК.

Реалізація таких заходів здійснюється як на двосторонній основі, так і через наявні багатосторонні механізми співпраці (БРІКС, РІК, ОПЕК+ тощо). Останні мають стати альтернативою міжнародним організаціям та інституціям, в яких вагому роль відіграють Західні держави. Таку політику Москва почала здійснювати задовго до масштабного воєнного вторгнення в Україну, проте наразі вони опинилися під загрозою зриву через категоричну позицію США та ЄС, які вважають неприпустимою підтримку агресивної політики Росії з боку інших держав.

Співпраця в межах наявних форматів відносин в умовах війни

Сприятливим чинником формування Росією прототипу антисанкційної коаліції є переважно стримана і збалансована позиція держав-членів БРІКС. На початку масштабного російського вторгнення деякі офіційні особи Китаю та Бразилії¹ навіть підтримали декларовані Росією мотиви війни проти України.

¹Строкань С. Не в свои санкции не садись: ряд стран не поддержал поход Запада против России. *Коммерсантъ*. 2022. 1 марта. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/5238039>

Для зміцнення довіри в межах відносин стратегічного партнерства й демонстрації факту уникнення Росією ізоляції внаслідок західних санкцій міністр закордонних справ РФ С. Лавров з 30 березня по 1 квітня цього року здійснив турне до Китаю та Індії. 30 березня в м. Туньсі (КНР) під час переговорів з очільником зовнішньополітичного відомства Китаю на Третій конференції глав МЗС держав-сусідів Афганістану С. Лавров наголосив на важливості стратегічного діалогу для зміцнення двосторонніх відносин між РФ та КНР у критичний момент розвитку міжнародної ситуації². Також за підсумками переговорів міністри закордонних справ Ірану та Росії заявили, що «односторонні нелегітимні санкції» з боку Заходу підривають принципи суверенної рівності й невтручання у внутрішні справи інших держав. Вони також підтвердили, що у двосторонніх відносинах та інших міжнародних контактах Іран і РФ закликатимуть до засудження такої політики й розроблятимуть механізми обминання таких обмежень.

Під час візиту до Індії 1 квітня С. Лавров підкреслив, що відносини між Індією та Росією не залежать від «кон'юнктурних методів диктату й шантажу» з боку Заходу й сприяють нарощуванню товарообігу з державами-партнерами³.

Пошук нових союзників

Для подолання наслідків подальшої заборони на імпорт паливно-енергетичних ресурсів Росія інтенсифікувала діалог із низкою держав Близького Сходу. З початку широкомасштабної агресії проти України В. Путін провів телефонні розмови з наслідним принцом Саудівської Аравії (СА) Мохаммедом ібн Салманом Аль Саудом (1 та 16 квітня 2022 р.), наслідним принцом Абу-Дабі (ОАЕ) Мохаммедом бен Заїдом Аль Нахаяном (1 березня) та президентом Алжиру Абдельмаджидом Теббуном (18 квітня). Під час розмови було погоджено подальшу співпрацю у форматі ОПЕК+ і Форуму держав-експортерів газу (крім СА) для підтримання стабільності на світовому енергетичному ринку.

Зазначені держави зацікавлені у збалансованих відносинах із РФ, зважаючи на погіршення їхніх відносин із Заходом. Напруження США з СА та ОАЕ зумовлено суттєвою зміною близькосхідної політики адміністрації Дж. Байдена. Зокрема, саудівську владу було звинувачено в причетності до вбивства місцевого журналіста Джамалія Хашогджі, через що адміністрація Байдена заморозила угоду про продаж ОАЕ літаків F-35, укладену за каденції Д. Трампа. Крім того, у березні 2022 р. видання *The Wall Street Journal* опублікувало інформацію про саудівсько-китайські наміри щодо переходу на розрахунок за нафту в юанях⁴.

У разі успіху перемовин буде фактично порушено домовленість між СА та США 1974 р. щодо торгівлі нафтою виключно в американських доларах. Перехід СА на розрахунок у російській національній валюті може створити прецедент, вигідний для РФ та інших держав-експортерів енергоресурсів.

²Wang Yi Holds Talks with Russian Foreign Minister Sergey Lavrov / Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. 2022. 30 March. URL: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/wshd_665389/202203/t20220331_10658029.html

³Визиты Лаврова в Китай и Индию стали ответом на риторику Запада об изоляции РФ. URL: <https://rg.ru/2022/04/03/vizity-sergeia-lavrova-v-kitaj-i-indiiu-stali-otvetom-na-ritoriku-zapada-ob-izolii-rossii.html>

⁴Saudi Arabia Considers Accepting Yuan Instead of Dollars for Chinese Oil Sales. *The Wall Street Journal*. 2022. March 15. URL: <https://www.wsj.com/articles/saudi-arabia-considers-accepting-yuan-instead-of-dollars-for-chinese-oil-sales-11647351541>